

dæ sententiæ, quorum dicta, quatenus consonant his quæ diximus, probanda videntur, et nostram sententiam confirmant.

9. *Supradictos actus posse esse materiam voti, additis aliquibus circumstantiis.* — Secundo nihilominus addo, in aliquo casu tales posse circumstantias concurrere, ut talis actus bonus sit in materia voti obligantis ad exercitium talis actus, saltem absolute et quasi formaliter spectati, seu comparati ad totalem omissionem ejus, seu abstinentiam ab illo. Probatur, quia talis actus, verbi gratia, honestæ recreationis (idemque est cum proportione in aliis), licet proxime sit propter levamen naturæ, nihilominus esse potest simpliciter actus virtutis, quia illudmet communum naturæ judicatur rationi consentaneum respectu talis personæ, etc., et talis esse supponitur, ut possit esse materia voti. Deinde potest esse tanta subjecti necessitas, ut melius sit, magisque rationi consentaneum, talem commoditatem naturæ procurare, quam ab illa abstinere, tum quia interdum potest esse tanta necessitas, ut sit etiam in præcepto; ergo et ut possit esse materia voti, juxta supra dicta; tum etiam quia licet non perveniat ad illum gradum necessitatis, potest interdum esse magis consentaneum rationi; ergo si tunc fiat, votum obligabit, quia tunc non habet locum ratio facta in priori assertione, cum non sit melius abstinere quam facere, quia quod non rationabilius, non est melius. Item licet tunc actus ille distrahat mentem, et occupet circa terrena, totum hoc dispendium censemur esse magis gratum Deo, quia est magis consentaneum virtuti; ergo illo non obstante, votum obligabit.

10. Dixi autem votum obligare tunc ad illum actum absolute et quasi formaliter spectatum, quia raro obligabit ad illum actum materialiter sumptum, nisi in eo casu, in quo levamen illud naturæ non possit alio remedio vel actu obtineri; nam si alio actu, vel melius, vel æque bene obtineri possit, tunc satisfaciendo intentioni et motivo promissionis quocumque medio (quod vocamus materialem actum), voto satisfiet. Unde potest confirmari assertio: nam si quis, in tali necessitate vel imbecillitate constitutus, voveret in generali interdum exercere actum honestæ recreationis, quando judicaret esse magis consentaneum rationi rectæ et secundum illam, certe votum obligaret, quia quasi formaliter esset de meliori bono; ergo si in particulari promittat aliquem actum ex simili præjudicio, obligabi-

tur absolute ad illum, quamvis hæc obligatio non excludat potestatem transeundi ad meliorem in ordine ad eumdem fiuem, juxta supra dicta. Denique confirmatur a contrario, quia in eo casu votum non ludendi, vel non efficiendi alium similem actum in naturæ levamen, non obligaret, quia esset impertinens ad divinum servitium; imo posset obstare, si talis actus esset necessarius ad talem finem; ergo votum contrarii actus potest obligare.

11. *Assertio generalis, nullum esse actum virtutis, qui secundum suam speciem non possit aliquando esse materia voti.* — Unde concludo, et dico tertio, nullum esse actum virtutis moralis, qui secundum speciem suam non possit aliquando esse materia voti, quamvis in aliquibus id rarissime contingat. Hæc assertio ex superioribus constat, et ideo non est necesse circa illam amplius immorari. Intelligitur enim de actibus, qui non tollunt potestatem moralem ad opera perfectiora in futurum, sed ad summum impediunt quamdui durant, vel licet aliquam imperfectam dispositionem (ut distractionem mentis, vel quid simile) afferant per contrariam mentis applicationem, potest facile expelli; et ita res est clara ex dictis. quia in quolibet actu virtutis moralis, etiam ex his inferioribus, potest excogitari easus in quo hoc magis expediat, licet raro id contingat cum tanta necessitate et certitudine, ut possit immediate ad materiam voti sufficere.

12. *Fit satis rationibus oppositus.* — Atque ita responderi facile potest ad rationes dubitandi utrinque propositas. Nam in easibus omnibus pro parte negante propositis, excepto ultimo de metu, concedimus, regulariter illam non esse materiam voti, non quia actus illi cum sufficienti deliberatione facti in individuo indifferentes sint, vel pravi. Hoc enim secundum sine dubio falsum est, ut ibi obiter probatum est, et est communis consensus. Neque Augustinus unquam negavit hujusmodi actus posse esse moraliter bonos, sed negat posse justæ et sanctæ fieri sine gratia, quod alterius considerationis est. Primum autem vel etiam falsum est, vel ad præsentem quæstionem non est necessarium, quia ostensum est ex alio capite provenire, quod illæ materiæ non sint regulariter ad votum accommodata; quod autem in nullo casu esse possint, neque in illa inductione probatur, neque est rationi consentaneum, ut ostensum est. Ad ultimum autem exemplum de operatione bona ex metu, respondeo, votum non posse obligare ad ope-

CAP. IX. UTRUM ACTUS INHABILITANS AD STATUM PERFECTIONIS, ETC.

869

randum ex metu, excludendo melius motum, non quia operari bonum aī vitandum malum quod timetur, non possit esse bonum et laudabile, sed quia excludere melius motum laudabile non est. Absolute vero fieri potest votum de bono opere faciendo, saltem per metum, quia per hoc nullum melius bonum excluditur.

13. Denique juxta hæc intelligenda sunt alia dicta Doctrorum, quæ in prima opinione afferebantur; nam ut actus sit materia voti, necessarium est quod sit ita bonus, ut post votum non licet ab illo abstinere, nisi per transitum ad meliorem, vel saltem æque bonum, et quoties actus hoc habuerit in quacumque materia virtutis, fatemur esse posse materiam voti. Hoc tamen non obstante, possunt esse aliqui actus boni, quorum omissione ordinariæ melior est, et utilior ad spirituale bonum, et de his dicimus, quamdui tales sunt, non esse materiam voti. Et eodem modo accipendum est quod de actibus indifferentibus ordinatis ad bonum dicitur; nam generalis doctrina est vera, et ita traditur ab auctoribus; tamen in particulari consideranda est bonitas finis, ut illa etiam sit ad votum accommodata. Et ita etiam citati auctores adhibent exempla in fine per se spectante ad salutem animæ, quando votet quis non ingredi talem domum propter vitandam occasionem peccati, vel non ludere cum tali persona propter similem causam.

14. *Responsio ad argumenta.* — Ad rationem vero quæ pro affirmativa parte afferebatur, respondetur negando consequiam, quia, ut supra declaratum est, aliqua fieri possunt propter Deum, quæ non sunt illi offerenda ex voto, et hujusmodi sunt nonnulli actus imperfectiores, licet boni, regulariter loquendo, ut diximus. Neque id provenit solum ex eo quod tales actus sunt minus perfecti quam alii, propter quos omitti possunt, sed quia ipsi in se ratione externorum actuum includunt aliquod impedimentum, vel quasi nocentum spiritus, propter quod vitandum, regulariter perfectius est ab illis abstinere, ut declaratum est. Ad confirmationem autem dico, solum probare, non repugnare, tales actus esse posse aliquando materiam voti; facilius autem hoc fit mediante voto obedientiæ, quam immediate; tum quia superioris arbitrio certius et securius proponitur illa materia, ut melior et convenientior ad virtutem; tum etiam quia media voluntate superioris adjungitur nova honestas vel necessitas in tali actu, quæ facit illum esse longe

CAPUT IX.

UTRUM ACTUS MORALITER BONUS, INDUCENS INHABILITATEM IN FUTURUM AD STATUM PERFECTIONIS, POSSIT INTERDUM ESSE MATERIA VOTI?

1. Hæc quæstio peculiarem difficultatem habet in voto de matrimonio contrahendo; propter perpetuitatem illius status, et repugnantiam quam habet cum consiliis perfectionis, maxime cum consilio de castitate servanda, et cum statu religionis; in nullo enim alio actu inferioris ordinis hoc invenitur. Nam licet multi repugnent statui perfectionis, ita ut non possint simul esse cum illo, non tamen inducent statum immutabilem impedientem transitum ad statum meliorem, et ideo de matrimonio in speciali quæstionem tractabimus, et deinde quid de aliis actibus dicendum sit, breviter indicabimus. Circa matrimonium autem prius statuenda est regula generalis per se observanda; postea inquiremus an patiatur aliquam exceptionem.

2. *Generalis regula inculcatur, et asseritur actum contrahendi matrimonium, per se loquendo, non esse materiam voti.* — Regula igitur generalis est, actum contrahendi matrimonium, per se loquendo, non esse materiam voti. In hac regula convenienter omnes Doctores infra citandi, et sentiunt illam esse materiam incapacem obligationis voti, tam comparative quam absolute, et ideo tale votum esse nullum. Ratio est, quia illud vinculum inducit effectum repugnantem meliori bono, quale est status religiosus, et perpetua observantia castitatis; ergo votum de tali vinculo assumendo nec potest obligare ad non ingrediendam religionem propter matrimonium, neque etiam ad statum continentiae seu cælibatus dimitendum; ergo ad nihil obligare potest, ideoque est irritum. Hæc ultima consequentia constat ex doctrina data capite præcedenti, quod quando actus bonus tam est imperfectus, ut carentia ejus sit moraliter melior, tunc non potest esse materia voti, nec votum de illo obligare; talis autem est actus nubendi comparatus ad negationem nubendi, quia haec per se melior est, quia magis absurbit hominem a secularibus curis, et voluntatibus carnis, 1 Corinth. 7. Unde Concilium

Tridentinum, sess. 24, canon. 10, dicit, meliorem esse statum virginalis ac cælibatus statu matrimonii; constat autem matrimonium immediate et contradictorie repugnare huic meliori bono; ergo, per se loquendo, non potest esse materia validi voti.

3. Sotii limitatio ad regulam supra datam. — Addit vero Soto, d. q. 1, art. 3, quamdam limitationem huic regulæ, dicens, vovere matrimonium illicitum esse, nisi expresse promeres exceptionem, dicens: *Vovo Deo matrimonium, nisi de me ipse salubrius quidpiam disposuerit.* Sed hæc conditio parum refert ad honestandum votum; alias enim votum sine illa valeret, quia illa conditio in omni voto, et in omni actu nostro tacite inest; ergo non minus esset validum votum cum illa conditione tacita, quam cum expressa; regulariter enim loquendo, et ex natura rei, non minus operari solet conditio tacita, præsertim intrinseca, quam expressa. Deinde illa conditio vel Dei tentationem includit, vel non appetit quem legitimum sensum, vel quam utilitatem habere possit. Nam qui sic votet, quomodo vult cognoscere Deum de se aliter disponere, ut nisi Deus id faciat, voto obligetur? Aut enim intendit solum ut Deus id faciat per ordinatum modum et legem, et hoc jam dispositus consulendo cælibatum ac religionem, et quantum in se est vocando ad illam, et ita bona est conditio, tamen in hoc sensu destruit votum, quia in illo sensu jam est posita; vel intendit ut Deus specialiter revelet suam voluntatem esse, ut non contrahat, vel ut hoc præcipiat, et hoc est tentare Deum, et rem extraordinariam sine causa postulare. Vel denique intendit ut Deus extraordinaria vocatione illum vocet ad non contrahendum, et hoc etiam est tentare Deum, quia est coarctare providentiam ejus, et quasi exigere gratiam non debitam, et extraordinarium signum. Maxime quia necesse est ut votum illud, vel statim, vel pro certo tempore obliget, infra quod Deus debeat signum illud præstare, quod etiam spectat ad tentationem Dei, ut sumitur ex Judith 8, et supra tractatum est; ergo simpliciter, et independenter ab illa conditione, regula intelligenda est.

4. Prima objectio. — Solutio. — Sed objicitur primo contra regulam, quia juramentum potest obligare ad matrimonium, saltem absoluta obligatione; ergo et votum, cuius obligatio major est quam juramenti promissori. Antecedens constat in sponsalibus juratis. Respondet primo negando consequentiam, quia

juramentum sequitur naturam promissionis, cui adjungitur; natura autem promissionis humanæ est, quod obliget ad id quod homini promittitur, si est bonum, et commodum illi, etiamsi non sit ex bonis melioribus respectu promittentis, quia hoc non attenditur in tali promissione. Secus vero est in promissione voti, in qua divinus cultus, et quod Deo est gratius, per se intenditur; unde si promissio de contrahendo matrimonio soli Deo fiat, etiamsi juretur, nec votum, nec juramentum obligat, quia votum est nullum, et juramentum confirmat promissionem nullam, quæ promissario non placet. Quia vero promissio homini facta de matrimonio cum illo contrahendo valida est, ideo juramentum illam confirmat, quia per juramentum materia jurata non dicatur in cultum Dei, sicut per votum, sed solum adducitur Deus in testimonium veritatis. Secundo vero additur, etiam illud juramentum non obligare ad matrimonium comparatione cujuscumque status melioris, quia, non obstante illo juramento, potest quis ingredi religionem, quia hic status in ipsa promissione intelligitur exceptus, ut superiori tractatu dictum est. An vero etiam intelligatur exceptus status perpetuae continentiae per votum simplex castitatis, vel per ordinem sacram, dicemus in sequentibus. Solum ergo obligat ad matrimonium cum tali persona cui juratum est, vel respectu aliarum, vel etiam comparatione ad simplicem negationem non nubendi; quia illi immediate opponitur obligatio contrahendi, quam promissio humana induxit, per quam potuit homo se privare illa libertate. Et ad bonum reipublicæ expedit tales promissiones esse firmas et stabiles, saltem in illo sensu, et maxime quando juramento firmantur.

5. Secunda objectio. — Solutio. — Secundo vero objici potest contra dictam regulam, quia fundamentum ejus ad summum procedit in matrimonio consummato; nam solum ratum non impedit transitum ad meliorem statum religionis, ut nunc supponimus, et consequenter non impedit perpetuam observantiam castitatis; ergo non opponitur per se majori bono; et aliequi actus ipse contrahendi per se bonus est, et in lege gratiæ conferit gratiam ex opere operato; ergo votum de matrimonio rato cum intentione non consummandi illud, esse poterit validum, quia est de quodam magno bono, etiam religioso, cum sit de susceptione ejusdem sacramenti, et non impedit transitum ad majus bonum intrinsece ac per se, ut

declaratum est. Et confirmatur, quia possent contrahentes convenire de perpetua castitate servanda in matrimonio, imo et de illa Deo vovenda, ut de Sanctissima Virgine, et Sancto Joseph credimus, et tunc actus ille matrimonii nullo modo excludit bonum melius; ergo.

6. Resolutio questionis. — Nihilominus respondemus, regulam positam etiam in matrimonio rato procedere. Primo quidem, quia contrahere matrimonium animo non consummardi illud, licet in casu possit expedire, ut infra dicam, nihilominus, per se loquendo, non videtur honestum, neque consentaneum rationi. Maxime si fiat ab uno contrahentium, ignorante altero, et bona fide contrahente, quia videtur illi fieri aliqua injuria, vel saltem aliquis modus deceptionis, et ideo non est illa conveniens materia voti. Secundo, et magis ex propriis, quia etiam votum illud non est de meliori bono, tum quia licet solum matrimonii vinculum per se non excludat castitatem vel religionem, nihilominus constituit hominem in gravi periculo mutandi intentionem, et permanendi in illo statu; tum etiam quia ex vi talis voti saltem excluderetur status cælibatus simplicis, qui etiam est melior quam status matrimonii; ergo excluderetur aliquod melius bonum. Antecedens patet, quia si votum illud esset validum absolute, teneretur homo matrimonium contrahere; illo autem contracto non potest contrahens servare perpetuam castitatem, nisi ingrediendo religionem, saltem invito altero conjugi; ergo cogaretur ille non manere in cælibatu. Quod autem hoc sit contra perfectionem voti, patet, quia nullum aliud melius bonum debet per votum excludi, hoc enim ad Dei obsequium non confert; item quia non solum omnino excludere, sed etiam coartare (ut sic dicam) viam perfectionis, vel etiam difficiliorem illum reddere, contrarium est meliori bono. Hac ergo ratione contrahere matrimonium etiam quoad vinculum, de se censemur minus bonum. Nec refert, quod gratiam conferat, quia major gratia poterit per alia sacramenta, et per alia opera perfectionis comparari.

7. Satisfactio ultima objectio. — Et ita responsum est ad principalem objectionem. Ad confirmationem respondet, contrahere illo modo, scilicet cum pacto mutuo non consummandi, nisi interveniat specialis revelatio divina, vel esse contra substantiam matrimonii, ut D. Thomas et quam plures Doctores opinantur; vel certe non est modus contrahendi

consentaneus fini matrimonii, et consequenter nec rationi; et ideo sine dubio non est illa materia voti. Addo, ex natura rei etiam derogare illud matrimonium perfectioni castitatis, quia saltem minuit obligatio naturalis abstinenti a coitu; nam possent postea illi contrahentes a contractu reedere, et matrimonium consummare sine peccato contra castitatem. Denique tale matrimonium inutile est ad finem divini obsequii, et esto non impedit perfectiōnem (quod vix potest moraliter contingere), saltem non confert; ergo non est cur intelligatur acceptari a Deo tale votum, nisi aliqua alia specialis ratio divini obsequii illud honestet, ut contigit inter Dominam et Joseph, ubi etiam divina revelatio intervenit, ut alibi diximus.

8. Quas exceptiones patiatur regula tradita. — **Quando matrimonium cadit sub præceptum, potest esse materia voti.** — Superest dicendum de secundo puncto, an regula hæc patiatur exceptionem. In quo unum est certum, scilicet excipiendos esse casus, in quibus homo tenetur ex præcepto matrimonium contrahere, vel absolute, vel cum tali persona. Potest enim aliquando matrimonium cadere sub præceptum, vel ob necessitatem generis humani, in casu qui magis potest cogitari quam evenire; vel certe propter commune bonum, et pacem alicuius regni vel provinciæ, qui etiam casus rarissimus est; vel denique ad legitimandos filios ex concubina genitos, et illius honori consulendum, quæ obligatio aliquando maxime urget in articulo mortis, potestque in ordinario vitæ cursu contingere. Et saepe provenire solet ex nocturno facto alieni personæ, maxime sub promissione ducendi illam in uxorem. Quando ergo matrimonium cadit sub præceptum, potest etiam cadere sub votum. Patet, quia tunc votum non est impedimentum melioris boni, quia supponitur homo sufficienter impeditus, ut non possit altiore statum assumere; unde in hypothesi facta, tale votum redundat in majus bonum voventis, quia confirmat illum in bono quod facere tenetur, et confert ut actus ipse melior modo fiat. Item qua ratione potest fieri votum de observatione præcepti in alia materia, potest etiam fieri in hac. Item si quis teneretur non ingredi religionem, ut subveniret, verbi gratia, parentibus, et propterea faceret votum non ingrediendi religionem, durante tali necessitate parentum, validum esset votum, quia non impedit majus bonum et confirmaret in bono. Nam obedire præcepto per voluntariam ca-

rentiam tanti boni bonum est, et potest in eo casu Deo offerri in magnum obsequium.

9. *Quomodo explicanda regula data per ordinem ad matrimonium.* — *Duplex regula.* — Regula ergo generalis supra posita intelligitur de matrimonio voluntario; nam hoc est regulare in ipso, et quia propria materia voti est voluntaria, et de illa nunc agimus; in eodem ergo sensu inquirimus nunc an hæc generalis regula exceptionem patiatur propter circumstantias occurrentes. Duplex autem occasio excogitari potest. Una pertinens ad spiritualem necessitatem ipsius voventis; alia spectans ad pietatem erga aliū. Prima ergo exceptio adhibetur ad vitandum periculum intemperantiae. Ita tenet Cajetanus, d. articulo secundo, dub. ultimo; Navar., cap. 12, num. 53; Palacios, in 4, dist. 38, disp. 1, col. 14; Bellar., libr. 2 de Monachis, cap. 14, versus finem; Ludovic. Lop., 1 p. Instr., cap. 44, ubi ait, ita tenuisse Canum contra Sotum. Item sequuntur plures alii moderni, quos refert et sequitur Sanc., lib. 1 de Sponsal., disp. 4, n. 7. Dicunt ergo hi auctores in eo casu, in quo persona adeo est fragilis, ut ad vitandum carnis lapsus judicio prudentum melius illi sit nubere quam uri, tunc votum ducendi uxorem esse validum, si propter hoc emittatur.

10. Ratio est primo, quia tale votum in tali persona simpliciter est de meliori bono, cum Paulus dicat melius esse illi nubere. Secundo declaratur, quia consilia Dei licet generatim dentur, tamen in particulari applicanda sunt, expensis circumstantiis personæ, loci, etc. Unde fit ut, licet ingredi religionem absolute sit in consilio, nihilominus huic personæ fragili habenti tales conditiones consulendum non sit. Idemque est de non contrahendo matrimonio; saepè enim prudenter judicatur tali personæ non esse conveniens consilium a matrimonio abstinere; ergo talis persona non aget contra consilium, etiamsi contrahat; ergo, licet id ipsum voveat, non votet aliquid contra id quod sibi est in consilio; ergo tale votum in tali persona non est impedimentum majoris boni; ergo est validum, cum alias sit de re bona, et maxime utili tali personæ ad salutem animæ. Tertio, quia propter has circumstantias potest interdum aliquis obligari ad matrimonium contrahendum, si arbitrio prudentum judicetur illud medium moraliter necessarium ad vitandum periculum lapsus; ergo eadem ratione poterit votum ex eodem fine factum esse validum. Quarto, votum illud

videtur prudens atque licitum, quia sumitur ut medium commodum ad bonum et necessarium finem; est ergo validum; jam enim supra ostensum est omne votum invalidum esse etiam illicitum. Tandem confirmatur aliis exemplis; nam, licet votum non mutuandi absolute non sit validum, tamen si fiat ex intentione vitandi item, aut rixam, vel grave detrimentum filiorum, aut propter aliū similem finem, qui respectu particularis personæ occurrat, licitum et validum est. Idem dici potest de voto non jejunandi: nam præcise spectatum non valet; tamen si in particulari fiat ad vitandum scandalum, quod vere ac probabiliter timetur, validum erit. Ita ergo in praesenti dicendum videtur.

11. *Auctores negantes primam exceptionem.* — Nihilominus aliqui auctores non admittunt hanc exceptionem; negant enim, ob vitandum periculum fornicationis esse validum votum contrahendi matrimonium. Ita tenet Sot., lib. 7 de Just., quæst. 1, art. 3, quem sequuntur Aragon., d. art. 2, et aliqui moderni. Quorum fundamentum est, quia semper votum illud est de re impidente ascensum ad perfectorem statum. Sed hoc fundamentum videtur petere principium, et sumere id de quo est quæstio; nam, licet matrimonium semper impedit statum de se perfectiorem, quando hic status tali personæ consuli non potest, tunc non est melior respectu ejusdem personæ; ergo obstat non potest quominus ejus votum validum sit. Sed urgetur fundamentum, quia licet in præsenti tempore matrimonium in tali homine sit remedium contra concupiscentiam, reddit tamen illum inhabilem ad statum perfectionis, etiam pro tempore futuro, pro quo fortasse illud medium non esset ita necessarium, quia cum divina gratia posset illa difficultas paulatim vinci, adhibendo alia remedia orationis, poenitentiae, etc. Ergo non est validum votum, quo remedium illius malum ad tale medium determinatur, et ponitur obstaculum Spiritui Sancto, ne perfectioribus mediis possit malum illud impedire. Confirmatur primo, quia intendere actum matrimonii propter fornicationem in se ipso vitandum, est peccatum saltem veniale, teste divo Thoma, in 4, dist. 31, quæst. 2, art. 2, ad 2; ergo ex hoc fine non potest fieri matrimonium materia voti. Confirmatur secundo, quia, non obstante tali voto, potest homo fragilis ingredi religionem; ergo signum est votum fuisse invalidum.

12. *Resolutio dubii.* — Nihilominus admit-

tenda videtur exceptio, dummodo et occurringens necessitas, et modus obligationis voti convenienter explicetur. Assero ergo imprimis non obstante tali voto et necessitate, fere semper esse licitum illi, qui tale votum emisit, ingredi religionem, et tentare alia media quibus juvetur ad observandam continentiam, atque ita omittere vel suspendere talis voti executionem. Hoc probat fundamentum secundæ sententiae, quia Deus non permittit aliquem tentari supra id quod potest, neque negat auxilium facienti quod in se est, et oranti sicut oportet; ergo si talis homo velit confidere de divina gratia, et proponere cooperari illi, vel assumendo statum quo paulatim ad perfectionem ascendat, vel saltem quantum necessarium sit ad vincendam fragilitatem suam, et continentiam servandam, non est obligandus ad matrimonium contrahendum: nam hoc jam esset ponere obicem divinæ gratiæ, quod per votum fieri non potest.

13. *Satisfit rationibus prioris sententiae.* — Neque contra hanc partem procedunt rationes prioris sententiae, quia tunc non solum in generali, sed etiam huic personæ in particuli melius est non contrahere matrimonium, sed perfectiori modo vincere fragilitatem suam. Nec sententia Pauli in eo casu recte applicatur; nam Paulus non dixit: *Melius est nubere quam se ipsum vincere, et contra se pugnare per alia media divinæ gratiæ, sed, quam uri,* id est, quam ex propria fragilitate cadere, seu temptationi succumbere. Unde sensus illius sententiae est quasi compositus (ut ita dicam), scilicet mulieri, quæ propter fragilitatem suam non decernit facere quod in se est, ut continentiam servet, melius est nubere quam uri; sic enim proxime præmiserat: *Quod si non se continent, nubant.* Dixi autem fere semper, quia si talis esset conditio personæ, ut, moraliter loquendo, judicaretur prudenter esse illi melius et securius nubere, quam religionem ingredi, vel aliter conari ad servandam castitatem, tunc votum determinate obligaret ad matrimonium, ut jam dicam.

14. *Secunda assertio.* — Assero ergo secundo, in casu illo necessitatis, votum de matrimonio contrahendo validum esse, non tamen semper eodem modo obligare. Priorem partem probant recte argumenta primæ sententiae. Secunda explicatur, quia tunc matrimonium non propter se promittitur, sed ut medicina et remedium tali articulo necessitatis. Potest autem hæc necessitas esse varia; ergo et modus obligationis potest esse multiplex.

15. *Explicatur sensus illius.* — Jam enim supra dictum est non esse hanc conditionem contra obligationem voti, imo esse inclusam fere in omni voto. Atque in hoc sensu procedit prior opinio, et exceptio posita. Nam si quis solitus matrimonio, longo tempore expertus sit fragilitatem suam, vel longam consuetudinem cum concubina, a qua difficillime dimoveri possit, et ideo voveat uxorem ducre, ex vi illius voti obligatus manet ad adhibendum remedium illi infirmati, saltem per matrimonium carnale, quia tunc illi hoc melius est quam solutum manere, sicut antea erat, et quoad hoc obligatur ad matrimonium comparatione facta ad parentem ejus, seu ad statum anteriorem. Quia vero matrimonium tunc solum vovetur ut remedium, si aliud excellentius adhiberi possit, ut est religio, nunquam illud ita excluditur, quin possit vovens illud adhibere, si velit. Imo si prudenter rem considerando censeatur sufficere status ordinis sacri, vel votum simplex castitatis cum aliis spiritualibus remedii, non existimo esse necessarium commutare votum matrimonii in religionem, sed in alia etiam remedia spiritualia mutari posse.

16. *Satisfit argumentis posterioris sententiae.* — Ad argumenta autem posterioris sententiae, quatenus priori sic declaratae repugnant, facile est respondere. Ad primum dictum: licet matrimonium impedit perfectiorem statum, tamen in eo casu, respectu talis personæ, non impedit id quod est illi melius. Nam si matrimonium censemur simpliciter necessa-

rium, vel utilius ad impedienda majora mala, illud tunc est melius; si vero censetur utile, et non optimum, tunc licet votum obliget ad matrimonium, non tamen excluditur optio eligendi melius remedium. Sicut si quis in eo casu explicite voveret hoc disjunctum intra certum tempus, vel ducere concubinam, vel ingredi religionem, sine dubio obligaretur; in eumdem autem sensum reddit votum illud matrimonii, ut declaratum est. Ad primam confirmationem, dico nullum peccatum esse uti matrimonio propter vitandam fornicationem, maxime quando tentatio urget, et est moralis necessitas, vel saltem utilitas, quia finis ille non est malus, sed bonus, et medium secundum se non est malum, cum sit usus legitimi conjugii. Sententia autem illa D. Thomae, in 4, vel non est admittenda, vel ad summum habebit locum, quando sine necessitate vult quis delectatione illius actus gaudere illo titulo, qui tunc est fictus et non est verus, de quo in suo loco, Deo dante, dicimus. Ad secundam confirmationem jam responsum est, et antecedens non esse semper verum, et consequentiam non esse bonam, nam licet votum obliget, relinquunt optionem melioris boni, quam esse sententiam omnium dixit Navarr., c. 12, n. 53, cum Tabien., *Votum*, 1, numero ultimo, qui id sumpsit ex Anton., 2 part., tit. 11, c. 2, notab. 4; et ita est etiam intelligentus Paludanus, 4, dist. 38, q. 1, n. 29, ut indicavit etiam Sylv., *Votum*, 1, q. 4.

17. *Secunda exceptio.*—Secunda exceptio adhiberi solet, si votum ducendi aliquam in matrimonium fiat intuitu misericordiae et pietatis, ac subinde in obsequium Dei. Ut cum quis vovet ducere meretricem, ut eam liberet ab illo malo statu, vel virginem pauperem, cuius integritas periclitatur, ut ei subveniat, etc. Ita tenet Henriquez, lib. 11 de Matrimonio, c. 6, n. 5, dicens, si votum sit publicum, posse Episcopum compellere promittentem ad votum implendum. Item Philiar., de Officiis Sacerd., tomo primo, parte secunda, lib. 3, c. 17, n. 3. Hanc vero sententiam, ut verisimilis sit, in hoc sensu intelligendam esse censeo, scilicet, ut tale votum non obliget simpliciter ad exercitium talis actus, sed ad specificationem (ut sic dicam), seu ad determinationem ejus quoad tam personam, vel quoad personae conditionem; ita ut votum non includat simul et absolute hæc duo, Voveo ducere uxorem, et, Voveo ducere istam pauperem, vel indigentem hoc remedio, etc.,

sed solum per modum unius conditionalis voti obliget ad ducendam pauperem, si uxorem accepturus sit.

18. Et in hoc sensu videtur intellexisse hanc sententiam Armil., verb. *Votum*, n. 22, ubi sentit posse eum, qui habet votum ducendi pauperem, vovere religionem, et quod jam habet hæc duo vota incompossibilia (ut ipse loquitur), teneri ad servandum votum religionis tanquam perfectius. Ubi clare supponit primum votum esse validum, et nihilominus non impedire valorem secundi, nec ingressum religionis; ergo signum est primum votum non obligare absolute ad exercitium actus; alias obligaret ad non ingrediendam religionem. Atque hæc est ratio a priori hujus partis, quia votum illud, etiam factum sub titulo pietatis, si obligaret absolute ad exercitium, esset impeditivum majoris boni, scilicet, altioris status perfectionis; ergo non potest sic obligare, quia matrimonium, etiam spectatum ut pium opus, est minus bonum, quam religio.

19. *Confirmatur amplius.*—Imo addo, rationem hanc non solum convincere, tale votum matrimonii non solum non obligare absolute ad exercitium comparatione status religiosi, sed etiam respectu cælibatus in quocumque continentia gradu, quia cælibatus simpliciter est melior quam matrimonium, etiam ut pium opus. Quia matrimonium ut sic facit descendere hominem a perfectione continentiae, et hoc damnum non compensatur solo illo motivo pietatis, et ideo semper tale votum est de bono minori impediente transitum ad melius, vel privans meliori statu, et ideo sub ea ratione obligare non potest. Unde licet votum sit publicum, non poterit quis cogi ad illud implendum positive (ut sic dicam), id est, cogendo illum ad ducendam uxorem, sed negative poterit cogi ad non ducendam aliam, vel non ducendam divitem juxta exigentiam voti; seu, quod idem est, poterit cogi sub conditione, ut si velit ducere aliquam, talem assumat, et non aliam.

20. *Ut improbetur hæc sententia.*—Hæc autem sententia etiam in hoc sensu, et quoad obligationem illam conditionatam, improbatur ab aliquibus, quia ille, qui sic vovit, non vovit conditionaliter, nec intendit se obligare sub conditione. Si ducturus sim, hanc accipiam; sed absolute, et per modum unius voti, hanc pauperem ducere, vel quid simile; sed hoc votum absolutum est de materia in-

debita et incapaci obligationis; ergo ad nihil obligat. Item non obligat absolute; ergo nec sub conditione, quia actus agentium non operantur ultra intentionem eorum; ille autem non habuit intentionem se obligandi sub conditione; ergo. Unde in praesenti habet locum illa ratio, quod ille non se obligavit ut voluit, quia non potuit, nec se obligavit ut potuit, quia noluit.

21. *Sed statuitur tanquam vera.*—Sed nihilominus sententia illa quoad hanc partem mihi probanda videtur. Primo, quia sic vovens intendit se obligare ad opus illud pietatis, quantum potest; ergo si non potest obligari absolute ad exercitium actus, obligabitur saltem ad determinationem seu specificationem ejus. Nam in votis sicut in juramentis locum habet illa regula, *Si non valet quod ago ut ago, valeat, ut valere potest*. Secundo, quia qui vovet impossibile, complectens aliquid possibile, obligatur ad id quod potest, licet non obligetur ad id quod non potest, et (ut statim dicam capite sequenti) qui vovet licitum cum modo illico, obligatur ad licitum, excluso modo, saltem quando modus non est præcipua ratio vovendi; ergo in praesenti qui vovet tale opus pietatis, obligatur ad illud modo licito et possibili, licet non obligetur ad id quod sub voti obligationem cedere non potest. Tertio, quando aliquis vovet aliquid minus bonum, per se et simpliciter obligatur ad illud, sub tali conditione subintelecta, ut liceat transire ad melius; sed hoc votum est de opere pietatis; ergo obligat sub simili conditione. Major communis sententia est, ut paulo antea dixi, et ex dictis in c. 6 et 7 est manifesta.

22. *Objectio præcluditur.*—Dices, illud principium intelligi, quando minus bonum non præcludit viam ad bonum perfectius; matrimonium autem præcludere hanc viam. Sed contra, nam propterea dicimus non obligare tale votum ad exercendum actum matrimonii, sed obligare ad pietatem matrimonii si fiat, et tunc non præcluditur via perfectiori operi ratione voti, sed ex propria voluntate ducendi uxorem, et illa supposita, obligat votum ad exequendam illam voluntatem titulo pietatis. Unde argumentor quarto: quia si quis explicite voveret, Voveo quod, si decrevero ducere uxorem, pauperem ducam, ut illius miseriam sublevem, votum obligaret; sed hæc conditio tacite inest in voto illo facto in forma absoluta. Nec refert quod fortasse ille, dum vovit, non cogitavit de conditione, vel

quod forte voluit obligari absolute ad totum actum. Quia hic error non obstat quominus conditio ipsa elaudatur, nec etiam excludit generalem intentionem se obligandi ad illud opus, ut est pietatis, eo modo quo potest. Deinde utile per inutile non vitiatur, et ideo licet non tenuerit illa intentio quoad inutile, tenere debuit quoad id in quo utilis esse potuit. Et per hæc satis responsum est ad rationem in oppositum. Nam, licet votum sit unum, interpretandum est in sensu possibili, et intento ex vi motivi, secluso privato errore, quia non minuebat, sed augebat voluntatem se obligandi ad id quod est possibile, seu convenientis, ut supra explicatum est.

23. *Concluditur resolutio.*—Tandem ex his, quæ de matrimonio diximus, constat quid dicendum sit de voto assumendi quemcumque statum pium, vel quasi statum inferiorem impedientem perfectiorem, solum quasi actualiter, non tamen inhabilitando ad illum. Diceendum est enim, quando in illo statu inferiori est aliquid pietatis elevans hominem aliquo modo ultra statum communem, votum obligare ad illum statum absolute, et per se spectatum, non ablata libertate transeundi ad meliorem. Hoc constat evidenter ex regula posita, et quia tunc illud votum simpliciter est de meliori bono, si ita accipiatur, et non aliter. Exempla sunt: si quis vovet ingredi laxiorem religionem, simpliciter obligatur, quia licet ingrediendo illam omittere videatur perfectiorem, licitum erit illi implere votum in religione perfectiore, et postea etiam licet transitus, per se loquendo, et seclusa Ecclesiæ prohibitione, et quoad hoc non est illa immobilitas in statu religioso, quæ est in matrimonio. Item si quis vovit perpetuo servire hospitali, obligatur; potest tamen fieri religiosus, si velit, et sic de aliis, quæ ex dictis satis patent.

CAPUT X.

UTRUM OBJECTUM INCLUDENS BONUM ET MALUM POSSIT ESSE MATERIA CAPAX VOTI, ITA UT VOTUM DE ILLO FACTUM AD ALIQUID OBLIGET?

1. *Explicatur sensus questionis.*—Duobus modis intelligi potest objectum voti malum et bonum includere: uno modo in actu, alio modo in potentia. Actu dico includere, quando materia ipsa, quæ per votum determinatur, actu constat ex bono et malo, ut si quis vovet dare in eleemosynam mille aureos, quos par-